

Integreret Produktion (IP) af Nordmannsgran juletræer?

J.nr. 2003-0003

Bent K. Christensen, Anne Frahm, Ivan Damgaard,
Kenneth Klausen, Kristian Sønnichsen, Paul Christensen

2004

Afrapportering af projektet:

Integreret Produktion (IP) af Nordmannsgran juletræer?

J.nr. 2003-0003

Resumé

Gruppen har afholdt månedlige møder med relevante personer indenfor integreret produktion og certificering i Danmark samt holdt interne møder for at vurdere og strukturere den indsamlede viden. I forbindelse med de fleste møder har der været afholdt en relevant feltekskursion.

Frugt og Bærsektionens 15 års lange erfaring med opbygning af IP-systemer har i vid udstrækning været inspirationskilde for gruppens arbejde og dannet grundlag for udkastet til et koncept for produktion af juletræer efter IP-principperne. Centrale punkter har i denne proces været:

- at vi skal blive dygtigere til at producere juletræer, og det skal ske på en ansvarlig måde
- at der ikke må blive gået på kompromis med kvaliteten af juletræet
- at produktionen skal være bæredygtig, såvel miljømæssig, økonomisk som socialt
- at kendskabet til, hvornår det er nødvendigt at bruge bekæmpelsesmidler, skal øges
- en løbende uddannelse af producenterne, der deltager i ordningen
- udarbejdelse af en håndbog i god dyrkningspraksis til brug på operationelt niveau. Håndbogen opstiller kriterierne for, hvornår et træ vil kunne klassificeres efter IP-principperne
- mulighederne for at inddrage egentlig biologisk bekæmpelse skal undersøges nærmere
- produktionen skal være underlagt en uvildig kontrol
- indtjeningssevnen i produktionen skal forbedres og fastholdes i en verden, hvor der kommer større og større fokus på miljø og sundhed
- klarlægning af mulighederne for afsætningen af et IP-juletræ.
De afsætningsmæssige aspekter er ikke en del af selve projektet, men afsætningen er en naturlig fortsættelse af dyrkningen

Ønsket om en IP-ordning indenfor frugt- og bæravl er opstået blandt producenterne som en mulighed for at opnå en højere miljøbevidsthed og samtidig gøre denne bevidsthed målbar i forhold til omverdenen. Markedstrenden om sporbarhed er samtidig blevet opfyldt i denne proces, hvor den faglige stolthed er blevet øget gennem kravet om, at man som producent skal stå ved det, som man har frembragt.

Det er gruppens vurdering, at tankegangen og principperne fra andre integrerede produktioner indenfor dansk jordbrug vil kunne overføres til dyrkningen af nordmannsgran juletræer, og der er som en del af projektet udarbejdet en detaljeret skitsering af, hvordan retningslinierne kunne se ud. Brugen af sådanne retningslinier vil give en række fordele dels gennem uddannelse af producenterne, dels via en øget bevidsthed om, hvorfor og i hvilken grad de enkelte tiltag bliver foretaget. Det vil naturligvis kræve ressourcer at bygge systemet op, og der vil være en indkøringsfase, hvor rutinerne endnu ikke er fastlagt. Den dag miljøkravene til produktionen måtte blive strammet, vil IP-producenten dog være på forkant med udviklingen i kraft af sit vidensberedskab. Hermed vil han være bedre stillet i konkurrencesituationen ikke kun overfor danske kollegaer, men også i forhold til udenlandske konkurrenter.

Integreret produktion er en i forhold til miljø og mennesker ansvarlig og bevidst produktionsform, der er underlagt eksisterende lovgivning og afsætningsmæssige muligheder.

Det er kun en bæredygtig produktion, hvis formen kan svare sig økonomisk; og måske er visse dele kun bæredygtig for entusiaster.

Afgørende er det at være bevidst om, hvorfor man foretager de enkelte tiltag.

Formål

Projektets formål er en udredning af, i hvor høj grad IP-principper indenfor andre danske jordbrugserhverv kan overføres til produktion af nordmannsgran.

Projektdeltagere

Bent K. Christensen (projektleder)
Anne Frahm
Claus Thomsen (udtrådt af gruppen)
Frans Theilby (indtrådt i gruppen)
Hans Peter Ravn (udtrådt af gruppen)
Hilmar Christensen (udtrådt af gruppen)
Ivan Damgaard (indtrådt i gruppen)
Jesper Nygaard Ditlefsen (indtrådt i gruppen)
Kenneth Klausen
Kristian Sønnichsen
Paul Christensen (indtrådt i gruppen)

Procesbeskrivelse

Gruppen har tilstræbt en månedlig mødefrekvens, hvor forskellige aktører indenfor henholdsvis IP-produktion og certificering er blevet konsulteret. En oversigt over mødeaktiviteten inklusiv hovedkonklusioner herfra fremgår af bilag A.

Forud for selve projektperioden har der været holdt et indledende møde med Svend Ramborg fra Frugt og Bærsektionen omkring erfaringerne med opstarten af IP-systemer, og på dette møde blev det klarlagt, at der ikke eksisterer IP-retningslinier for juletræer eller lignende afgrøder. Den hidtidige indsats har været rettet mod fødevareproduktionen.

Frugt og Bærsektionens 15 år lange erfaring med opbygning af IP-systemer har i vid udstrækning været inspirationskilde for gruppens arbejde og dannet grundlag for udkastet til et koncept for produktion af juletræer efter IP-principperne.

Centrale punkter har i denne proces været:

- at vi skal blive dygtigere til at producere juletræer, og det skal ske på en ansvarlig måde
- at der ikke må blive gået på kompromis med kvaliteten af juletræet
- at produktionen skal være bæredygtig, såvel miljømæssig, økonomisk som socialt
- at kendskabet til, hvornår det er nødvendigt at bruge bekæmpelsesmidler, skal øges
- en løbende uddannelse af producenterne, der deltager i ordningen
- udarbejdelse af en håndbog i god dyrkningspraksis til brug på operationelt niveau. Håndbogen opstiller kriterierne for, hvornår et træ vil kunne klassificeres efter IP-principperne
- produktionen skal være underlagt en uvildig kontrol
- indtjeningsvnen i produktionen skal forbedres og fastholdes i en verden, hvor der kommer større og større fokus på miljø og sundhed
- klarlægning af mulighederne for afsætningen af et IP-juletræ.
De afsætningsmæssige aspekter er ikke en del af selve projektet, men afsætningen er en naturlig fortsættelse af dyrkningen.

De forventede resultater

Udredningsarbejdet vil udmunde i:

1. et forslag til hvorledes et IP-koncept for produktion af juletræer kan se ud
2. en afvejning af fordele og ulemper ved et sådant koncept
3. en skitsering af et muligt fremadrettet forløb med anlæg af demonstrationsarealer udvikling af bedømmelsesmetoder, tildelingsnormer og bekæmpelsestærskler.

Resultaterne forventes præsenteret i en artikel i PS Nåledrys nr. 50, som udkommer i begyndelsen af december måned 2004.

Resultaterne

Grundlæggende må man spørge om, hvad integreret produktion er?

Gruppen har valgt at arbejde med emnet ud fra følgende tilgang:

En i forhold til miljø og mennesker ansvarlig og bevidst produktion, der er underlagt eksisterende lovgivning og afsætningsmæssige muligheder.
Det er kun en bæredygtig produktion, hvis formen kan svare sig økonomisk; og måske er visse dele kun bæredygtig for entusiaster.
Afgørende er det at være bevidst om, hvorfor man foretager de enkelte tiltag.

Ad 1) et forslag til hvorledes et IP-koncept for produktion af juletræer kan se ud:

Et detaljeret udkast til retningslinierne for en produktion af IP-juletræer, er vist i bilag B og C. Der er søgt en form, som afspejler det format, hvori konceptet måtte blive præsenteret for producenter med flere. IP-retningslinierne er opdelt i 3 niveauer:

I første niveau¹ bliver de overordnede krav til IP-juletræer beskrevet, og det bliver samtidig slået fast, at produktionen skal ske bæredygtigt, såvel miljømæssigt, økonomisk som socialt. Niveauet er målrettet mod den aftager, der ønsker et indblik i, hvad begrebet IP dækker over, uden dog at gå i detaljer.

Det andet niveau² opstiller indenfor en række specifikke områder de principper, som træerne skal dyrkes efter. Niveau 2 giver således de ydre rammer for den integrerede produktion.

På tredje niveau³ er rammerne fra andet niveau nu operationaliseret til en række dyrkningsvejledninger. Disse skal løbende opdateres i takt med, at ny viden bliver udviklet.

Gruppen har i arbejdet valgt at lægge tyngden omkring første og andet niveau for at skitsere rammerne. Tredje niveau er således eksempler på, hvordan retningslinierne bliver omsat til praksis for producenten.

Den grundlæggende holdning i arbejdet med retningslinierne har været, at vi skal blive dygtigere til at producere juletræer, og det skal ske på en ansvarlig måde. Indtjeningsvnen i produktionen skal

¹ Side 2 og 3 i bilag B.

² Det resterende af bilag B.

³ Bilag C.

forbedres og fastholdes i en verden, hvor der kommer større og større fokus på miljø og sundhed. En tilpasning til denne virkelighed er forudsætningen for, at dansk juletræsproduktion fortsat kan være førende i Europa.

Villigheden til at arbejde med integreret produktion er i vid udstrækning holdningsbaseret med tæt sammenhæng til virksomhedens økonomiske situation. Implementering af IP handler ikke kun om at opstille retningslinier for, hvornår og hvordan det enkelte indgreb skal gennemføres. Integreret produktion handler i lige så udbredt grad om holdningsbearbejdning og tilvejebringelse af viden og beslutningsstøtteværktøjer. Holdningsbearbejdning kan eksempelvis ske i forhold til *aktivitetsiveren*, *macho-effekten* og *forsikringssprøjtningen*.

Aktivitetsiveren kommer til udtryk ved, at man skal gøre noget, og det er bedre at forebygge end at helbrede eksempelvis gennem plansprøjtninger og total renholdelse af arealerne. Omvendt kan man sige, at en intelligent produktion netop består i, at man er til stede og følger med i, hvad der sker i kulturen. *Macho-effekten* kan måske bedst beskrives ved, at der er mere prestige i at køre med den store sprøjte, frem for at gå rundt med den lille lup, eller måske kun behandle enkelttræer med rygsprøjten. *Forsikringssprøjtningen* sker for ikke at ifalde rådgiveransvar, såfremt der efterfølgende opstår skader med økonomisk tab til følge. Til gengæld bliver det ikke vurderet, om der er lidt et økonomisk tab ved at iværksætte sprøjtningen. I nogle tilfælde foretages forsikringssprøjtningen, fordi man ikke har tilstrækkelig kapacitet til selve monitoringen. Her gælder det om at fastholde sit strategiske fokus og dimensionere både management og administrative ressourcer i forhold til det, når produktionen tilrettelægges.

Ad 2) en afvejning af fordele og ulemper ved et sådant koncept:

Gartneribranchen har arbejdet med integreret produktion gennem 15 år, og der har naturligvis været en række udfordringer, som har skullet løses. Samlet set er det dog meget få negative tilkendegivelser, der er kommet til udtryk på møderne; selv om der systematisk er blevet spurgt til ulemper, negative erfaringer og hvad man i dag ville have gjort anderledes.

Gartneribranchen kan ikke nødvendigvis sammenlignes direkte med produktionen af juletræer, og alt andet lige står de to brancher på vidt forskellige stadier af et arbejde med integreret produktion. Mens gartnerens IP-system har opnået stor tilslutning og måske er ved at være udlevet i dag på grund af udenlandske kunders ønske om specielle gartnercertificeringer, så står juletræsproducenterne overfor at skulle bygge et system op med alt, hvad det indebærer af startvanskeligheder.

En oversigt over fordele og ulemper set i forhold til juletræsbranchen vil således omfatte følgende punkter:

Fordele:

- Øget bevidsthed om, hvorfor de enkelte tiltag bliver foretaget.
 - Uddannelse af producenterne.
 - Systematisk registrering af dyrkningstiltag.
 - Systematisk registrering af kulturudvikling.
- Så længe danskerne er de første, er det endnu muligt selv at definere standarderne.
- Ved at tage initiativ er det muligt at præge udviklingen.
- Der vil blive udviklet et vidensberedskab, der kan udnyttes, såfremt produktionen vil blive mødt af skærpede miljøkrav.
- En mulig markedsmæssig fordel.
- Forbedret økonomi gennem en rationel tilrettelæggelse af produktionen.
 - Ved at være med i ordningen får man både lokalt og regionalt adgang til en række støtteredskeer.

Ulemper:

- Det kræver ressourcer at bygge systemet op.
 - Uddannelse vil være nødvendig, hvilket koster tid og penge.
- Der vil være en indkøringsfase, hvor rutiner endnu ikke er fastlagt, hvilket kan medføre kortsigtede økonomiske tab. Derfor er en vis risikovillighed nødvendig.
- Der eksisterer ingen etableret ordning for juletræer i forvejen. Derfor kan være svært at se incitamentet til at gå med i ordningen.
- Der vil være usikkerhed om - og i givet fald hvornår - der vil blive opnået en økonomisk benefit af at være med.
- Kræver den fornødne tid til registrering i kulturen.
- Der er mulighed for, at det tempo, hvormed produktionen vil blive underlagt øgede miljøkrav, vil blive forceret.
- Der synes ikke at være øget betalingsvillighed for et certificeret produkt. Produktionen kan medføre øgede krav til producenten, uden at dette bliver honoreret.

Det afsætningsmæssige aspekt, med de heraf afledte spørgsmål omkring mærkning, er ikke blevet detailanalyseret i projektet, hvor tyngden har været lagt på udviklingen af et dyrkningskoncept. Holdningen er dog umiddelbart, at det eksisterende Original Nordmann bør anvendes, men der skal være en neutral angivelse af, at der er tale om et IP-træ.

Ad 3) skitsering af et muligt fremadrettet forløb med anlæg af demonstrationsarealer udvikling af bedømmelsesmetoder, tildelingsnormer og bekæmpelsestærskler:

Lokale praksisnære afprøvninger er nøgleordet, og de centrale indsatsområder er i prioriteret orden bekæmpelsesmidler og gødskning. Hertil kommer en opsamling og systematisering af den eksisterende viden differentieret i forhold til de regionale klimatiske og jordbundsmæssige dyrkningszoner i landet.

Overordnet set er der behov for arealer, hvor en produktion efter det skitserede IP-koncept bliver praktiseret. Eksemplets magt er stort, og en systematisk opbygning af demonstrationsarealer ud over hele landet vurderes at have en stor afsmittende effekt. Demonstrationerne vil kunne bygges op om tilbagevendende problemstillinger som renholdelse og behovet for bekæmpelse af lus. Disse vil

kunne suppleres med særlige cases, for eksempel om problematiske ukrudtsarter, afhjælpning af næringsstofmangler og vækstoptimering.

Sideløbende hermed skal der ske en videns- og erfaringsindsamling fra beslægtede erhverv, som der også bør etableres et mere formaliseret samarbejde med.

Brugen af bekæmpelsesmidler må forudses at have særlig bevågenhed. Her er der et udtalt behov for udvikling af beslutningsstøtteværktøjer, hvor brugen af det enkelte bekæmpelsesmiddel bliver prisfastsat, eksempelvis i et pointsystem. Pointsystemet er i skitsen for IP-konceptet valgt frem for en positivliste over godkendte bekæmpelsesmidler. Årsagen er, at det ikke – med baggrund i de godkendte midler - har været muligt at opstille objektive kriterier for, hvilke der skulle indgå på en positivliste. Hertil kommer, at pointsystemer bliver praktiseret i flere af de internationale certificeringsordninger, som er ved at vinde frem indenfor gartneribranchen, eksempelvis MPS og EUREP-GAB. I disse ordninger indgår forbruget af blandt andet bekæmpelsesmidler, gødning og energi i den samlede miljøcertificering af produktionen.

For at kunne udvikle støtteværktøjer til beslutningen om, hvorvidt det er nødvendigt at iværksætte en bekæmpelse og i givet fald med hvilke midler, er det nødvendigt med et øget kendskab til både behovet for bekæmpelse og mulighederne for brug af reduceret dosis. Betydningen af en række varianskomponenter som jordbundstype, udbringningsmetode, ukrudtets udviklingstrin samt jordtemperatur og fugtighed bør i denne sammenhæng undersøges nøjere. For en række af disse komponenter vil der kunne trækkes på erfaringer fra landbruget, i det omfang man kan sammenligne miljøerne i den enårige afgrøde med juletræer, hvor det ikke er muligt at nulstille økosystemet gennem en jordbearbejdning eller sædskifte.

Hertil kommer muligheden for at kombinere de enkelte renholdelsesmetoder og måske udvikling af egentlig biologisk bekæmpelse. Det sidstnævnte forudsætter dog en endnu bedre forståelse af de økologiske balancer i en juletræsbevoksning, samt disses samspil med de vejrmæssige variationer. Der skal i dette arbejde sættes fokus på brugen af monitorering, nyttedyr og bekæmpelsestærskler.

Indenfor gødskningen er der de seneste år blevet prioriteret store beløb til forskning, og det har givet en meget omfattende baggrundsviden om næringsstofstrømmene i en juletræsplantage. I det videre arbejde er der behov for at omsætte denne viden til praktiske anbefalinger af, hvilke typer og mængder af de enkelte gødningsstoffer producenten skal bruge ud fra de jord- og nåleanalyser, der er foretaget. Behovet dækker såvel årlige vitalitetsgødskninger som afhjælpning af næringsstofmangler.

Bæredygtighed

Bæredygtighedsbegrebet er den samlende ramme, som IP-konceptet er bygget op på. Med bæredygtighedsbegrebet bliver de økonomiske, sociale og miljømæssige forhold integreret i et langtidsperspektiv, så natur- og produktionsressourcerne bliver sikret for kommende generationer.

Bæredygtighedsbegrebet bygger på 3 ben, der så vidt muligt skal være lige lange for at skabe balance:

1. En økonomisk bæredygtighed
2. En miljømæssig bæredygtighed
3. En social bæredygtighed.

Økonomisk bæredygtighed

Den økonomiske bæredygtighed kan betragtes på i hvert fald 3 niveauer:

1. en ekstern fortjeneste, hvor der opnås en større afsætningssikkerhed for produktet
2. en intern fortjeneste, hvor dyrkeren bliver dygtigere, og opnår en bedre udnyttelse af driftsressourcerne
3. en etisk fortjeneste med en bevidsthed om, hvorfor de enkelte tiltag bliver iværksat, så der er en øget faglig stolthed.

Ekstern fortjeneste:

- Fra beslægtede jordbrugserhverv er erfaringen, at en produktionsform som IP ikke er blevet aflønnet, men har i nogle tilfælde været det kriterium, som indkøberen har valgt leverandører ud fra.
- For juletræer vurderes den direkte eksterne fortjeneste i form af en højere pris at være begrænset, men også for juletræerne kan der være mulighed for at opnå en "afsætnings-sikring".
- Trenden synes at være krav om en procesbeskrivelse, der bliver komprimeret i en særlig mærkning eller certificering af produktet. En sådan har givet mulighed for at sælge en eksklusivvare til særlige kundesegmenter, og disse kundesegmenter aftager typisk en sådan volumen, at de er i stand til at opstille specifikke kvalitetskrav for deres varer. På længere sigt må juletræer formodes at blive stillet overfor et krav om sporbarhed på niveau med blomsterbranchen.

Intern fortjeneste:

- Den interne fortjeneste dækker over en højere udnyttelsesgrad af driftsressourcerne, fordi producenten bliver dygtigere.
- Den dag miljøkravene måtte blive strammet, vil IP-producenten være på forkant med udviklingen i kraft af sit vidensberedskab. Hermed vil han være bedre stillet i konkurrencesituationen ikke kun overfor danske kollegaer, men også i forhold til udenlandske konkurrenter.

Etiske fortjeneste:

- Den etiske fortjeneste er svær at definere. Den kan måske kortest beskrives som en øget faglig stolthed.
- I fremtiden synes det at være et krav, at varen skal være sporbar. Som producent skal man ville stå ved, hvad man har frembragt.

Miljømæssig bæredygtighed

Den miljømæssige bæredygtighed er baseret på en systematiseret brug af god dyrkningspraksis som skitseret i bilag B og C.

Det dækker over:

- Valg af areal og plantemateriale, så man ikke allerede i anlægsfasen binder sig til unødvendige fremtidige omkostninger.
- Kulturens udformning, fordi man her danner rammerne for de næste års arbejdsbetingelser.
 - Udformningen har samtidig betydning for, hvilke driftstekniske løsninger man kan vælge ved eksempelvis gødskning og sprøjtning.

- Behovsbaseret gødskning, hvor valget af gødningsstoffer og mængder baseres på næringsstofanalyser af såvel jord som nåle.
- Integreret plantebeskyttelse, der omfatter forskellige strategier for renholdelse og bekæmpelse af skadevoldere, men altid ud fra et konstateret behov og indsat på det optimale tidspunkt.
- Vækstoptimering, da det arealmæssige udbytte er afgørende for det økonomiske resultat. Såfremt man kan øge udbyttet eller kvaliteten – hvilket ofte sker som en synergi – er grunden lagt for et positivt økonomisk resultat.
- Høsten, som er kendetegnet ved tungt arbejde på en årstid, hvor jordens bæreevne er reduceret.

Kulturudvikling og dyrkningstiltag skal løbende registreres i kulturens logbog.

Styrende for alle indgreb i produktionen er princippet om ”*så lidt som muligt - så meget som nødvendigt*”.

Social bæredygtighed

Den sociale bæredygtighed er i kraft af dansk lovgivning og aftaler på arbejdsmarkedet allerede velorganiseret og detailreguleret på langt de fleste områder.

Det må dog ikke undervurderes, at en integreret produktion vil være stærkt medvirkende til at give mere engagerede medarbejdere i kraft af den øgede viden om produktionsforholdene, de vil blive bibragt gennem den løbende uddannelse og arbejdet i kulturene.

Konklusion

Tankegangen og principperne fra andre integrerede produktioner indenfor dansk jordbrug vil kunne overføres til dyrkningen af nordmannsgran juletræer. Som en del af projektet er der udarbejdet en detaljeret skitsering af, hvordan retningslinierne vil kunne se ud.

Brugen af sådanne retningslinier vil give en række fordele blandt andet gennem uddannelse af producenterne og en øget bevidsthed om, hvorfor de enkelte indgreb bliver gennemført. Samtidig vil der ske en systematisk registrering af de dyrkningstiltag og kulturudviklinger, som arbejdet medfører.

Det vil naturligvis kræve ressourcer at bygge systemet op, og der vil være en indkøringsfase, hvor rutinerne endnu ikke er fastlagt, hvilket kan medføre kortsigtede økonomiske tab. Derfor er en vis risikovillighed nødvendig. Da der ikke eksisterer en etableret ordning for juletræer, kan det være svært at se incitamentet til at gå med, og der vil være en usikkerhed om, hvornår der vil blive opnået en økonomisk benefit af deltagelsen.

Afsætningsmæssigt synes det nuværende IP-begreb at have mindre relevans set i forhold til juletræer. Hidtil er en stor del af IP-produkterne blevet afsat på hjemmemarkedet, hvor den danske oprindelse har været den vigtigste salgsparemeter. De seneste år er der indenfor gartneribranchen blevet udviklet internationale mærkningsordninger, som synes at have langt større gennemslagskraft på eksportmarkederne.

Hvorfor overveje en integreret produktion?

Ser man på den hidtidige udvikling indenfor integreret produktion, er det ikke forbrugeren, der har krævet en udvikling. Det er derimod producenterne selv, som har ønsket, iværksat og gennemført udviklingen ud fra et mål om en større miljøbevidsthed. Juletræsproducenterne må på dette punkt antages ikke at adskille sig fra deres kollegaer indenfor gartneri.

En medvirkende faktor til udviklingen af IP i Danmark har også været, at man har oplevet, hvordan udenlandske kollegaer begyndte at bruge forskellige lokale miljømærker som konkurrenceparameter. ”Dansk IP” er i et vist omfang blevet en reaktion på dette, og særlig brugen af ordet ”Dansk” har haft markedsføringsmæssige fordele på hjemmemarkedet.

IP-begrebet blev udviklet for ca. 15 år siden, og det kan ikke afvises, at der i den mellemliggende periode er sket ændringer i forbrugerpræferencerne. Fra de seneste års arbejde med skovcertificeringer synes erfaringen dog at være, at efterspørgslen på certificerede træprodukter ikke er forbrugerbaseret, men politisk bestemt. I denne proces har de grønne organisationer i vid udstrækning været med til at fastsætte den politiske dagsorden.

Forbrugerens efterspørgsel på et certificerede juletræ vurderes i dag at være begrænset, men hidtil er spørgsmålet ikke blevet analyseret nærmere, og det har ligget udenfor projektets rammer. Emnet er dog yderst centralt for, hvordan afsætningen af et eventuelt IP-juletræ skal forløbe.

Generelt er miljøbevidstheden i den vestlige verdens befolkninger blevet øget de senere år, og via medierne kan præferencerne ændres i løbet af meget kort tid, hvis den rigtige historie er til stede. Aktualitetsperioden for en negativ miljøhistorie må i den massive nyhedsstrøm alt andet lige dog vurderes som værende relativt kort; med mindre den løbende kan tilføres nye aspekter.

Dette skal sammenholdes med den relativt afgrænsede salgsperiode for juletræer. Her kan det ikke udelukkes, at den rette historie med et negativt mediefokus vil kunne skabe en momental efterspørgsel på andre juletræsprodukter som eksempelvis økologiske eller endda plastiktræer.

For juletræssælgeren kan det give midlertidige afsætningsproblemer. Imidlertid kan det være vanskeligt for forbrugeren at finde – og vurdere miljøprofilen - på komplementære produkter såfremt de måtte være tilgængelige.

For nogle handlende, typisk kæderne, vil juletræer imidlertid blot være et produkt ud af et større varesortiment - måske blot en kortvarig sæsonvare. Hos kæden må der forudses bekymring for, at gentagen negativ eksponering af en eller flere varer kan blive transformeret om til et negativt image omkring kædens navn. Beskyttelsen af kædens image og renommé vil have lang større strategisk betydning end en sæsonbetonet vare. Såfremt man i kommende sæsoner fortsat ønsker at have den pågældende vare på hylderne, vil det være naturligt at opstille kvalitetskrav, herunder også om varens produktionsforhold.

Fra kæder, særligt på de engelske og schweiziske markeder, er der tilkendegivelser af strategiske mål om at opbygge et grønt image omkring kædenavnet. Her må det forudses, at juletræer – ligesom øvrige gartneriprodukter - vil blive pålagt krav om en dokumenteret miljøprofil. En certificering af varen kan således være nødvendig for at komme i betragtning som leverandør til disse markeder. Det har dog ikke indenfor projektet været muligt at klarlægge, hvorvidt kravet om mærkning er en trend, der må forventes også at ville sprede sig til juletræerne.

Perspektivering

Muligheden for at lægge sig op ad en af de eksisterende certificeringsordninger indenfor skovbruget har været drøftet på flere møder med de pågældende organisationer. Såvel FSC som PEFC har dog besluttet at holde fast i en 200 år gammel dansk opdeling af landskabet i skov- og markbrug. Således ønsker ingen af de to organisationer at certificere juletræer, der er produceret på arealer, som ligger udenfor skovejendomme. De eksisterende skovcertificeringer er således uden interesse i forhold til en produktion af juletræer efter IP-principperne, da juletræer i vidt omfang produceres på ikke-fredskovspligtige arealer.

Indenfor gartneribranchen er tendensen et krav om sporbarhed samt en beskrivelse af produktionsmetoderne, der bliver sammenfattet i en karaktergivning af produktet. Eksempler på dette er systemerne MPS og EUREP-GAB, hvor der sker en pointgivning ud fra forbruget af blandt andet bekæmpelsesmidler, gødning og energi i produktionen.

Gartneribranchen har valgt at orientere informationsmaterialet mod indkøbschefen frem for forbrugeren. Herved undgår man samtidig, at der overfor forbrugeren skal introduceres et nyt miljømærke og nogle koncerner ønsker desuden at bruge egne kvalitetsmærker.

Set i forhold til produktionen af juletræer er et centralt spørgsmål, om der skal arbejdes videre med dyrkningsvejledninger ud fra IP-tankegangen?

Med den indsigt, gruppen besidder, er vurderingen, at man bør fortsætte arbejdet med udvikling af dyrkningsvejledninger og tilhørende registreringer, for heri ligger der mulighed for en dygtiggørelse af producenten med den deraf forbedrede økonomi. Om der vil være markedsmæssige fordele af et sådant dyrkningssystem, er det ikke muligt at udtale sig om. Hertil mangler der fortsat detaljerede analyser af markedernes udvikling i de kommende år, ikke blot i Tyskland, men også England, Schweiz og Frankrig. I den sammenhæng må man ikke undlade at inddrage erfaringer fra tilsvarende produkter i både Europa og USA.

Branchen kan naturligvis vælge den strategi at vente og blot se tiden an. En anden mulighed er selv at gå foran og skabe udviklingen, for samtidig være med i defineringen af standarder og regler helt fra grunden.

"Vi skal blive dygtigere til at producere juletræer, og det skal ske på en ansvarlig måde!"

Kilder:

Frugt- og Bærsektionen (2003): Håndbog for frugt- og bæravlere 2003. Frugt- og Bærsektionen, DEG. 128 sider.

Kristensen, P.K. og T. Christensen (2002): Certificeringsstrategier for træbranchen i Nordamerika og Europa. Speciale på KVL. Upubliceret. 135 sider.

Hertil kommer en række personlige kilder, der fremgår af bilag A.